

Propuneri de reformă și de investiții și punerea lor în aplicare în statele membre – care este opinia societății civile organizate?

Vineri 16 februarie 2024 de la 09.30 la 12.30

Reprezentanța Comisiei Europene în România, str. Vasile Lascar, nr. 31, 020492 București, România

Organizatorul acestei mese rotunde

- Comitetul Economic și Social European (CESE) cu sprijinul
- Consiliului Economic și Social

Descriere

Această masă rotundă este organizată în cadrul consultării desfășurate de Grupul privind semestrul european ([GSE](#)) al CESE în vederea elaborării unui aviz pe tema "*Propuneri de reformă și de investiții și punerea lor în aplicare în statele membre – care este opinia societății civile organizate?* (Ciclul semestrului european 2023-2024)" ([ECO/631](#)).

Cu acest aviz, GSE continuă activitatea începută în 2021, de consultare a consiliilor economice și sociale naționale, a partenerilor sociali și a organizațiilor societății civile din statele membre ale UE cu privire la un subiect esențial al semestrului european. Prezentul aviz se axează pe **măsurile de reformă și de investiții din statele membre**, în special pe cele bazate pe [recomandările specifice fiecărei țări 2023](#), precum și pe **punerea lor în aplicare**, pentru a evalua eficacitatea acestor măsuri și posibilitățile de a direcționa mai bine propunerile, **de a îmbunătăți punerea în aplicare, precum și monitorizarea și implicarea societății civile organizate în proceduri**. Prezentul aviz analizează, de asemenea, aspecte legate de [reforma în curs a normelor de guvernare economică ale UE](#), al cărui obiectiv central este consolidarea sustenabilității datoriei publice, **promovând** totodată creșterea **durabilă și favorabilă incluziunii în toate statele membre prin reforme și investiții**. În plus, avizul continuă exercițiile de consultare anterioare prin examinarea stadiului **punerii în aplicare a reformelor și a investițiilor prevăzute în planurile naționale de redresare și reziliență** și care sunt sprijinite financiar din fondurile [MRR](#).

Rezultatele acestei consultări vor fi sintetizate într-un aviz al CESE, prezentat și el în anexă, în care Comitetul continuă să promoveze un cadru mai participativ de guvernare economică și semestrială europeană, cu o mai mare asumare la nivel național și o mai mare implicare a societății civile organizate.

Această masă rotundă va aborda următoarele întrebări (preluate din chestionarul pe care se bazează această consultare):

- **Măsurile de reformă și de investiții din statele membre, în special cele bazate pe recomandările specifice fiecărei țări 2023, și punerea lor în aplicare.**
- **Reforma normelor de guvernare economică ale UE.**
- **Punerea în aplicare a reformelor și a investițiilor prevăzute în planurile naționale de redresare și de reziliență.**

REPORT

Cuvinte introductive:

- dl Dandea (Gr. II) deschide masa rotundă, salutând participanții și dând explicații succinte despre Semestrul european și avizul în care vor fi incluse concluziile mesei rotunde.
- dna Calistru (Gr. III) îi salută pe cei 3 deputați ai PE prezenți
- dna Ramona Chiriac (Șefa Reprezentanței Comisiei Europene în România), gazda evenimentului, trece în revistă realizările Reprezentanței în contextul crizei multiple și rolul partenerilor sociali în cadrul Semestrului, importanța sprijinului pentru IMM-uri.

Intervențiile deputaților din PE:

Dl. Siegfried Mureșan (PPE):

- explică poziția PE față de SE, de PNRR și de cei 6 piloni ai acestuia
- absorbția este relativ bună, RO este printre cele 8 state membre care au obținut la timp refinanțarea, a primit 9,9 mrd. EUR (2 tranșe)
- PE a pledat pentru o abordare incluzivă, unde participarea guvernului și a OSC, dar și a nivelului local/regional garantează legitimitate și îmbunătățește absorbția
- Este important să fie ascultată societatea civilă
- Concluziile privind funcționarea PNRR și, astfel, avizul în curs vor servi drept învățăminte pentru viitoare programe și fonduri nou concepute, atât de necesare.

Dl Victor Negrescu (S&D):

- Subliniază eforturile făcute de guvernul RO în punerea în aplicare, inclusiv în modificarea PNRR (noul capitol pe energie), și nivelul bun de absorbție.
- Acesta este rezultatul dialogului social între instituțiile europene și societatea civilă și al unei implementări corecte a Semestrului, inclusiv a recomandărilor specifice pentru România
- PE a căutat pârgii pentru a face mai eficient și mai consistent mecanismul recomandărilor specifice pentru fiecare stat, ca acestea să nu rămână un simplu document, și să se treacă de la o abordare bazată pe supraveghere spre un instrument cu conotație pozitivă
- Societatea civilă poate influența asta, cu recomandări concrete, palpabile
- Prin amendamentele depuse, dl Negrescu a dorit să transforme recomandările de țară în ceva mult mai concret, acompaniat de planuri de acțiune, pentru a nu reitiera mereu aceleași recomandări an de an, ci pentru a propune cele mai bune soluții
- Propunerile trebuie echilibrate, dat fiind că există abordări tipice diferite la stânga sau la dreapta eșichierului politic – acestea trebuie aduse la numitor comun
- Împreună cu comisarul Nicolas Schmit s-au căutat soluții pentru a prioritiza componenta socială a Semestrului european. A fost inclusă și componenta educație, care însă trebuie să fie mult mai detaliată. Summit-urile sociale au făcut ca componenta socială să se regăsească azi mult mai bine în Semestru.
- La nivel de Consiliu se dezbate un nou cadru de monitorizare pentru implementarea acestor ținte sociale, care dorește să treacă abordarea dintr-o logică negativă într-una pozitivă.

- Trebuie crescut profilul Semestrului, el având o greutate politică foarte diferită de la un stat membru la altul.

DI Dragoș Pîslaru (Renew E.):

- Explică demersurile făcute în PE pentru ca dimensiunea socială să se regăsească în PNRR, problema fiind recurența cheltuielilor (exemplul dat: creșă finanțată din PNRR, dar costurile adiacente sunt recurente, și de deci neeligibile)
- Explică actualul mecanism de negocieri între PE și Consiliu de redefinire a guvernantei economice în sensul convergenței sociale
- Actualizarea protocolului de cooperare PE/Consiliu va reflecta și concluziile acestui demers al CESE privind Semestrul european, inclusiv spre beneficiul României.

Intervenții din partea reprezentanților societății civile organizate:

DI Mihai Dragoș, vicepreședinte, Consiliul Economic și Social (grupul ONG)

- Inițial, în PNRR a fost prevăzut și un capitol pentru tineret, care a dispărut în forma finală, semnal negativ pentru ONG-urile din domeniu. „Garanția pentru tineret” a fost prost implementată

Intervenții din partea membrilor CESE

- Dna Calistru explică demersul privind avizul ECO/631, structura și conținutul chestionarului

DI Jahier, (raportor ECO/631) :

- introduce cadrul istoric pentru PNRR, evocând Președinția română și colaborarea strânsă între CESE și instituții în contextul COVID și elaborarea noii abordări de guvernare economică
- Explică sensul abordării combinate chestionar/consultare/masă rotundă
- Cu introducerea NextGenerationEU s-a ales o cale nouă de finanțare, negociată separat cu statele membre, incluzând evaluări la 6 luni ale rezultatelor
- S-a demonstrat că se poate realiza mult mai mult printr-o planificare care vine cu stimulente și nu cu sancțiuni și penalități: esența propunerii de reformă a guvernantei economice.
- A fost impusă ideea că investițiile sociale trebuie să fie parte din programele de investiții
- Consolidarea dimensiunii asumării responsabilității la nivel național printr-o implicare mai strânsă a parlamentelor naționale, a autorităților regionale și locale, a partenerilor sociali și a societății civile necesită dispoziții mai clare.
- Abordarea constatărilor din recomandările de țară, traiectoria fiscală, monitorizarea implementării, evaluarea și corecturile din mers: toate trebuie să aibă loc cu implicarea partenerilor sociali, ai nivelurilor local și regional. Fără implicarea lor, planurile nu vor funcționa.

Dna Corina Murafa (CESE)

- În domeniul energiei, PNRR a avut un impact pozitiv, dar diavolul stă în detalii, implementarea lasă de dorit, consultarea fiind esențială, dar ea adeseori lipsește.
- Exemplu de bună practică referitor la tranziția justă: bună consultare
- A fost creat un „Comitet pentru decarbonizare”, de facto inexistent/inactiv
- Multe reforme dificile (offshore, hidrogen) au fost inițiate și au mers bine
- Eliminarea carbonului rămâne o iluzie, câtă vreme Bucureștiul cere amânarea calendarului, continuă subvențiile
- Transparența lipsește: despre Planul integrat energie-climă, societatea civilă a aflat din presă
- Se iau decizii intransparente privind RePowerEU, care oricum este foarte întârziat

Dna Ana-Maria Icătoiu (AVISSO)

- Absorbția fondurilor europene nerambursabile pe CFM 2014-2020 apare ca fiind foarte bună, teoretic, trecând de 95%. Nu trebuie ignorat ca există numeroase proiecte publice care nu au fost finalizate până la 31 decembrie 2023 și, prin urmare, au fost „fazate”, trecute pe CFM 2021-2027. Practic, absorbția reală pentru perioada 2014-2020, care, de fapt, a fost de 10 ani, între 2014 și 2023 - este cu mult sub procentele oficiale. Una dintre cauzele pentru interesul pe alocuri foarte scăzut

al autorităților publice locale: canibalizarea fondurilor europene cu cele naționale, cu acces la finanțare mai comod.

- Se propune ca, indiferent de sursa fondurilor pentru proiectele de investiții publice sau private, banii să meargă în aceeași „anvelopă”, iar finanțările să fie acordate pe baza unor criterii unitare, coerente, transparente.
- Cu privire la CFM 2021-2027, se salută descentralizarea Programului Regional cât mai aproape de beneficiarii finali ai fondurilor europene.
- Agențiile pentru Dezvoltare Regională s-au arătat capabile de a consulta în mod constructiv și transparent stakeholderii relevanți atât la momentul configurării celor 8 Programe Regionale, cât și în prezent, la momentul implementării acestora.
- La fel, un exemplu de bună practică este Programul Tranziție Justă: față de draft-ul inițial, versiunea finală a programului este una mult îmbunătățită. Activitatea Comitetului de Monitorizare PTJ este bună: versiunea finală a documentelor aferente apelului pentru investiții productive în IMM-uri și pentru crearea de noi locuri de muncă este una echilibrată.
- Solicitări: Obligarea formală a oricărei Autorități de Management să publice documentul-centralizator cu toate propunerile și observațiile primite, în perioada de dezbatere publică, pe marginea ghidului solicitantului și a grilei de evaluare pentru fiecare apel de proiecte în parte (indiferent de tipul beneficiarului), indicând în cadrul documentului entitatea care a făcut fiecare propunere / observație. Și obligarea formală a oricărei Autorități de Management să publice în timp real în perioada de depunere, pentru fiecare apel de proiecte în parte (indiferent de tipul beneficiarului), numărul de cereri de finanțare depuse, bugetul total alocat apelului în cauză, suma totală a granturilor solicitate în cadrul aplicațiilor depuse, bugetul teoretic rămas disponibil, numărul de zile rămase până la închiderea depunerilor, și în perioada de evaluare stadiul evaluării și termenele la care se estimează finalizarea evaluării.
- Programele Educație-Ocupare și, respectiv, Incluziune și Demnitate Socială: semnal de alarmă cu privire la perioada extrem de lungă în care Comitetul de Monitorizare (CM) nu a fost convocat (între mai 2023 și decembrie 2023), timp în care au fost lansate numeroase apeluri de proiecte ale căror ghiduri și grile de evaluare nu au fost discutate și aprobate de către CM. Unele apeluri de proiecte erau dedicate creșterii capacității administrative a patronatelor, ONG-urilor, etc, pentru a consolida și a crește calitatea dialogului dintre acestea și sistemul public, grila de evaluare a dezavantajat masiv entitățile înființate în ultimii câțiva ani, avantajându-le în mod discriminatoriu pe cele care au derulat în trecut proiecte similare finanțate din fonduri europene. Astfel, deși, teoretic, pe aceste apeluri de proiecte s-au încurajat parteneriatele, un lider de proiect care a ales drept partener o entitate înființată după anul 2020, care nu a apucat să câștige finanțări din bani europeni, de exemplu, a pierdut puncte în grila de evaluare. Și aceasta chiar dacă entitatea recent înființată ar fi putut demonstra capacitate relevantă prin activitatea derulată de la înființare și prin CV-urile reprezentanților săi.
- Semnal de alarmă în legătura cu plățile extrem de întârziate către beneficiar, în special în ultimii 2-3 ani. Din cauza unor probleme de capacitate administrativă aferente anumitor programe (cum ar fi, de exemplu, Programul Competitivitate - Apelurile de proiecte 411 și, respectiv, 411 bis), dar mai ales a problemelor majore cauzate de deficitul excesiv la bugetul de stat (de unde se asigură contribuția proprie a statului membru la fondurile europene), s-au înregistrat întârzieri la plată atât către beneficiarii privați, cât și către cei publici, care le-au generat acestora probleme critice de cash-flow.
- Coeziune: clivaj la nivelul dezvoltării economice și, respectiv, al nivelului de trai între diferite județe ale aceleiași regiuni. Deși PC era presupusă să echilibreze PIBul per capita până la nivelul mediei europene între toate regiunile Uniunii Europene, s-a constatat că diferențele existente între regiuni și, în plus, între județele aceleiași regiuni au crescut în loc să se diminueze, și aceasta nu numai în România.
- Îngrijorare față de întârzierea lansării instrumentelor financiare dedicate mediului privat, având în vedere faptul că niciun astfel de instrument din PNRR nu a ajuns în mod concret până acum la IMM-uri. Îngrijorare și dezamăgire cu privire la apelul pentru digitalizarea IMM-urilor care nu activează în domeniul IT: deși se vorbește despre necesitatea acestei finanțări încă din vara anului 2020, nici până în prezent nu au fost finalizate etapele de evaluare. De asemenea, se consideră inadmisibilă întârzierea selecției spitalelor beneficiare de fonduri PNRR pentru lucrări de infrastructură: aceasta va face ca mare parte din suma alocată Componentei Sănătate din PNRR să

nu poată fi cheltuită, având în vedere faptul că termenul final pentru recepționarea lucrărilor decontabile prin PNRR este 30 august 2026.

- Fondurile nerambursabile pentru producția de energie electrică din surse regenerabile disponibile atât prin componenta „Energie” din PNRR, cât și prin Fondul pentru Modernizare, sunt dedicate companiilor cu resurse financiare importante, având în vedere faptul că finanțările se acordă firmelor care cer grantul cel mai mic raportat la puterea instalată.
- Statul român ar trebui să acorde o atenție specială IMM-urilor, în special celor energofage prin natura activității (producție, prelucrare, fabricare, procesare, procesare alimentară), și să le acorde acces la finanțări care să ia în considerare aspecte relevante, și nu principiul „câștigă cel care își poate permite contribuția proprie cea mai mare”.
- Nevoie de programe generalizate de „alfabetizare climatică” a antreprenorilor (mai ales ale celor din producție, fabricare, prelucrare, procesare alimentară), derulate de exemplu de către structurile asociative ale mediului privat, cu sprijinul statului. Organizația Femeilor Antreprenor a configurat un astfel de program pe care și-ar dori să îl poată implementa în cursul anului 2024 la nivel de proiect-pilot.
- Deși anul 2023 a fost „Anul european al competențelor”, în România nu s-a simțit nimic din această dimensiune de care țara noastră ar fi putut beneficia. Dialogul real dintre sistemul public și stakeholderii relevanți cu privire la meseriile viitorului este practic inexistent, iar mediul privat încearcă, doar cu succese izolate care nu fac decât să confirme regula, să facă față singur provocărilor de pe piața muncii.

Dna Iolanda Mihalache (PartNET)

- Parteneriatele trebuie să câștige în viteză (exemplul refugiaților ucraineni)
- Nevoia de creare a unor platforme de transparență care să includă toate cererile de finanțare (model Ungaria)
- Ghidurile sunt complexe, condițiile adeseori complicate (cofinanțare), ceea ce duce la renunțare ca urmare a poverii administrative

DI Mihai Vîlcea (Fundația pentru tineret)

- ONG-urile nu sunt eligibile la măsurile de eficiență energetică
- Bugetul alocat pentru tineri este mai mic decât contribuțiile plătite
- Nu s-a luat în seamă nicio componentă pentru tineri în capitolul dedicat tranziției juste.
- Alfabetizarea climatică nu are nicio sursă de finanțare

Dna Ana Maria Pălăduș (REPER21)

- PNRR privește doar din perspectiva investițiilor, formarea și capacitarea lipsește, cetățenii nu știu ce înseamnă problematica climatică, reziliență
- „Școlile verzi”: apeluri de elaborare a unor planuri de durabilitate, fără să se țină seama de dotările existente (trebuie aruncate?)
- Tranziția energetică nu înseamnă înlocuirea surselor de energie existente, ci adăugare în sensul asigurării suficienței: explicațiile în acest sens lipsesc în România.

DI Iulian Oneașcă (Institutul European)

- De apreciat calitatea documentelor PNRR, problemele de implementare sunt firești
- Ar trebui pus capăt dihotomiei economic / social, și nu trebuie ignorat factorul politic și legislativ: oare toate măsurile din PNRR țin seama de nevoia de apărare, apărută ca urmare a războiului la frontierele Europei.
- Posibilă nevoie de reasezare a întregii construcții europene

DI Mircea Meriacri (Romanian National Youth Council)

- Subliniază valoarea Testului pentru tineret, dar constată că structurile nu cooperează între ele: Ministerul Muncii și cel al Investițiilor europene ar trebui să stea la aceeași masă
- Există suprapuneri de competențe în domeniul tinerilor
- Nu există o monitorizare a legislației și a propunerilor care vizează tinerii, pentru a genera un interes țintit al ONG-urilor din domeniu

Dna Raluca Serbănică (WWF)

- Consultările sunt ineficiente, lipsește cooperarea interministerială

Anca Stamin („Salvați copiii”)

- Consultările pe tema tranziției juste au fost modeste
- ONG-ul reprezentat activează de 33 de ani, perioada actuală e deosebit de grea, nu există programe dedicate copiilor vulnerabili și nici nu sunt prevăzute pentru viitorul apropiat
- Problema predictibilității calendarelor, publicarea la timp a apelurilor
- Diferențe uriașe la nivel de bunăstare, copiii din România deosebit de vulnerabili
- Lipsa sincronizării apelurilor, mod de lucru dificil cu autoritățile ca urmare a ineficienței la depunerea și aprobarea documentațiilor
- Componenta socială e neeligibilă în PNRR, așa că ONG-urile nu pot deveni parteneri de proiect
- Durata prea scurtă face ca participarea la un program să devină imposibilă

DI Adrian Ovidiu Teban (CoR)

- PNRR nu reflectă suficient prisma locală, el rămâne fixat pe nivelul național; nivelul local nu a fost consultat într-un mod suficient
- Evaluarea costurilor în cadrul contribuției proprii nu mai e valabilă ca urmare a creșterii prețurilor, iar o cotă de 50% de contribuție proprie reprezintă o sarcină prea grea pentru nivelul local
- Plățile sunt foarte întârziate, iar orașele mai mici au doar posibilitatea realizării unor piste de biciclete, când nevoile cetățenilor sunt cu totul altele

Cătălin Niță (Federația Patronală Petrol și Gaze - FPPG)

- Concluziile trase la această masă rotundă trebuie să se regăsească în avizul CESE
- Lipsește un integrator între Comisie și nivelul național de guvernare: strategii au fost scrise multe, ministrii au fost schimbați, consultările au fost adeseori pur formale la nivelul CES

Costel Bercuș (Code4Romania)

- Digitalizarea trenează, ONG-ul a fost consultat cu privire la PNRR, am indicat prioritățile
- Erori conceptuale la scrierea ghidurilor
- Creșterea nivelului de încredere nu se obține prin mimarea dialogului
- Trebuie trecut de la prevederi formale la fapte.

Concluzii din partea dnei Calistru și dlui Dandea

- Există încă rețineri de a participa la proiecte PNRR, temeri (audit) sau lipsă de experiență
 - După 17 ani de apartenență la UE, trebuie încă investit masiv în educația antreprenorilor: 60% din IMM-uri subcontractează facturarea electronică, ea fiind considerată prea complicată
 - Lipsa infrastructurii: cel mai mare parc eolian nu este racordat suficient la rețeaua națională, compania Transelectrica nu investește.
 - Sunt investiții în contratimp, lipsește capacitatea instituțională de a veni cu soluții coerente, nu există o corelare a strategiilor
 - Când s-a pus presiune pe guvern, s-a revenit asupra unor documente strategice, deci se poate.
 - Dispunem de mecanisme care funcționează bine, dar există și disfuncționalități (plăți)
 - Este nevoie urgentă de îmbunătățirea dialogului social, care nu mai trebuie să rămână un dialog al surzilor
 - Se recomandă înființarea unei unități/instituții care să coordoneze dialogul civic, există planuri la nivel de Comisie pentru înființarea unui număr de noi instituții,
-